

І. А. Ломачинська

к.е.н., доц.

ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРУКТУРИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Регуляторні зміни та бурхливий розвиток технологій після світової фінансової кризи 2008 р. призвели до трансформації фундаментальних характеристик фінансових послуг, інструментів, інститутів та формування нової фінансової екосистеми [1; 2]. В результаті можна спостерігати формування якісно нової структури фінансових ринків.

Структура ринку – це сукупність елементів, які тісно взаємопов'язані та усталено взаємообумовлені, що визначає закономірності його розвитку. Більшість теоретичних й емпіричних робіт, присвячених структурі фінансового ринку, розглядають її на основі таких характеристик фінансових інструментів, послуг, активів, як вид, термін обігу, умови передачі в користування, умови

обороту, організаційні форми функціонування, швидкість реалізації угод, регіональна ознака й ін. Однак такій характеристиці як умови, в яких діють суб'єкти фінансового ринку, як правило, не приділяється значної уваги, що можна пояснити відносно сталими характеристиками інституційної та організаційної структури фінансового ринку протягом тривалого часу та високим рівнем контролю з боку держави. Зауважимо, що до таких умов слід віднести кількість та розмір фірм, особливості взаємодії між ними; характер продукції; доступність інформації та технологій; бар'єри входу на ринок та виходу з нього.

Більшість досліджень щодо умов функціонування фінансового ринку, які існують, переважно розглядають антимонопольне регулювання і захист конкуренції в контексті особливостей діяльності суб'єктів господарювання у фінансовому секторі. Втім у сучасних умовах стрімкого поширення фінансових технологій (FinTech) питання структури фінансового ринку набуває нового розуміння.

FinTech, розвиток яких відбувається в результаті того, що Інтернет став поширеним явищем, стрімко розвиваються соціальні мережі, поширюються мобільні пристрої та мобільні додатки, існує потреба у нових альтернативних системах платежів, джерелах фінансування, напрямках інвестування, характеризуються новітніми принципами функціонування завдяки інформаційним технологіям. У результаті з'являється можливість в автоматичному режимі збирати, систематизувати та обробляти великі масиви інформації, легко поєднувати людей зі спільними інтересами в мережу, наприклад, у віртуальні міні-ринки, ближче і зручніше пов'язати приватний попит і приватну пропозицію тощо. При цьому центром модернізації фінансових процесів є споживач. Таким чином, FinTech змінюють способи виробництва, розподілу, обміну, споживання фінансових послуг, бізнес-моделі у фінансовому секторі, очікування і поведінку споживачів, що в цілому обумовлює модифікацію функцій фінансової системи та по суті моделей ведення бізнесу в усіх сферах, пов'язаних із фінансовими операціями, зміни системи фінансового регулювання тощо.

Отже, в результаті поширення FinTech вже сьогодні можна виділити такі явища, що суттєво впливають на умови, в яких діють суб'єкти фінансового ринку, і трансформують таким чином структуру фінансового ринку:

По-перше, в новій фінансовій екосистемі з'являються провайдери фінансових послуг, які завдяки інноваціям знижують витрати і час проведення операцій, роблять їх простими, зручними, максимально комфортними для споживачів. Це впливає на ринок і поведінку традиційних фінансових інститутів, оскільки більша ефективність провайдерів або надає додаткові

конкурентні переваги для традиційних фінансових установ, або створює додаткові ризики.

По-друге, фінансові установи все частіше звертаються до третіх осіб – постачальників послуг для надання інформації, інтернет-провайдерів, хмарних сервісів й ін. У результаті у фінансовому секторі зростає частка постачальників третіх послуг, що збільшує системні операційні ризики та ризики кібербезпеки, якщо ними вміло не управляти. При цьому ризики змінюються структурно, що потребує нових підходів і методів до управління ними.

По-третє, поряд із FinTech компаніями з'являються BigTech компанії (Amazon, Facebook, Google, Apple, Microsoft, Alibaba, Tencent). Це високотехнологічні компанії з нетрадиційними структурами, налагодженими мережами, накопиченими великими даними, які починають надавати інноваційні послуги та продукти у фінансовому просторі та вступають в конкуренцію з традиційними фінансовими установами. Більш того, вони формують нові стандарти якості, зручності, швидкості для споживача.

Як результат, поширення FinTech знижує бар'єри входу на ринок та виходу з нього; посилює диференціацію фінансових продуктів за рахунок, перш за все, формування дизайну фінансових продуктів на основі агрегованих персоніфікованих цінностей, історичних тенденцій, у тому числі нефінансових, когнітивних розрахунків; обумовлює появу нових учасників ринку, які відрізняються принципами функціонування і регулювання з боку держави; змінює форми взаємодії між учасниками ринку; сприяє децентралізації системи надання фінансових послуг; підвищує економію на ефекті масштабу; знижує витрати на операції, пов'язані із інформаційною асиметрією, а також транзакційні витрати; збільшує прозорість фінансових операцій. В цілому це сприятиме різноманіттю та конкурентоспроможності фінансових ринків.

Втім слід відзначити, що роль традиційних фінансових інститутів буде знижуватися та модифікуватися – залишаться ті з них, які будуть здатні розуміти мотивацію і потреби споживачів фінансових послуг та продуктів, а їх бренд буде відображенням довіри, чесності, безпеки, якості; зможуть продуктивно співпрацювати з FinTech-компаніями, а не конкурувати з ними. BigTech компанії, поряд із цим, з одного боку, ще більше будуть збільшувати конкуренцію, фінансову включеність, тиск на традиційні інститути щодо впровадження інновацій та підвищення загальної ефективності фінансової діяльності, а, з іншого, їх діяльність призводитиме до появи нових форм концентрації та ринкової влади, продукуватиме нові системні ризики, масштаб і наслідки яких значно ширше, ніж у традиційних фінансових інститутів.

Це потребує перегляду парадигми регуляторної політики, як на фінансових ринках, так і суміжних, в умовах переходу від жорсткої системи контролю до «арбітру ринку» щодо забезпечення правильного балансу між

захистом споживачів, просуванням конкурентних ринків, заохоченням інновацій, захистом стабільності й надійності фінансової системи. При цьому питання співпраці між суб'єктами ринку і регуляторами має вирішуватися не лише національною координацією, а й міжнародною, що є принциповим в умовах цифровізації сучасного суспільства.

Список використаної літератури

1. Ломачинська І. А. Фінансові технології та їх вплив на розвиток фінансової системи. *Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти* : монографія; за ред. д.е.н., доц. О. М. Коваленко, д.е.н., проф. Є. І. Масленнікова. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. С. 188–201.
2. Ломачинська І. А., Мумладзе А. О. *Право, економіка та управління: генезис, сучасний стан та перспективи розвитку* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю економіко-правового ф-ту ОНУ імені І. І. Мечникова (м. Одеса, 14–15 верес. 2018 р.). Одеса : Фенікс, 2018. С. 49–54.